«8D04201 – Құқықтану» білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін ұсынылған Сеилкасымова Роза Аскаровнаның «Қазақстан Республикасында медициналық қалдықтарды қайта өңдеу процесін құқықтық реттеу» тақырыбындағы диссертациялық жұмысына отандық ғылыми кеңесшісінің

ПІКІРІ

Диссертациялық зерттеу тақырыбының өзектілігі және оның қазіргі ғылым мен практика үшін маңызы. Диссертациялық зерттеудің өзектілігі қазіргі кезеңде медициналық қалдықтарды қайта өңдеу мәселесінің тек санитариялық-эпидемиологиялық талаптар шеңберіндегі техникалық міндетпен шектелмейтінінен көрінеді. Бұл мәселе адам денсаулығын қорғау, экологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету, қалдықтарды қауіпсіз басқару, мемлекеттік бақылау, лицензиялау, есепке алу, цифрлық қадағалау және қайта өңдеуге жіберілетін материалдардың құқықтық мәртебесін айқындау сияқты өзара байланысты қоғамдық қатынастарды қамтиды. Осыған байланысты медициналық қалдықтарды қайта өңдеу процесі экологиялық құқық, санитариялық-эпидемиологиялық қауіпсіздік талаптары мен жария басқару тетіктері түйісетін кешенді құқықтық реттеу нысаны ретінде қарастырылуға тиіс.

Зерттеу тақырыбының маңыздылығы денсаулық сақтау жүйесінде медициналық қалдықтар ағынының тұрақты өсуімен де айқындалады. Бір реттік медициналық бұйымдардың кең қолданылуы, зертханалық және фармацевтикалық қызмет көлемінің артуы бұл саланы құқықтық тұрғыдан тереңірек зерделеуді талап етеді. Қолданыстағы құқықтық реттеуде қалдықтарды жинау, сақтау, залалсыздандыру және жою мәселелері белгілі бір деңгейде қамтылғанымен, залалсыздандырылған материалдың қай сәттен бастап қауіпсіз қайталама ресурс ретінде танылатыны, қандай өлшемдер бойынша қайта өңдеуге жіберілетіні және осы процестегі жауапкершіліктің қалай бөлінетіні толық айқындалмаған. Дәл осы құқықтық айқынсыздық зерттеу тақырыбының ғылыми және тәжірибелік маңызын күшейтеді.

Зерттеудің ғылым үшін маңызы медициналық қалдықтарды қайта өңдеу процесін салааралық құқықтық институт ретінде кешенді пайымдауында жатыр. Бұл бағыт мәселені тек экологиялық немесе тек медициналық қырынан қарастырумен шектелмей, оның құқықтық табиғатын, ұғымдық аппаратын, реттеу шектерін және құқық қолдануда туындайтын қайшылықтарды жүйелі түрде талдауға мүмкіндік береді. Осындай тәсіл аталған саладағы ғылыми пайымдауды тереңдетіп, кейінгі зерттеулер үшін теориялық негіз қалыптастырады.

Практика үшін маңызы зерттеу нәтижелерінің заңнаманы жетілдіруде және құқық қолдану қызметінде пайдалануға жарамдылығымен сипатталады. Атап айтқанда, зерттеу қорытындылары медициналық қалдықтарды қайта өңдеу саласындағы ұғымдарды нақтылауға, құқықтық рәсімдерді жүйелеуге, цифрлық қадағаланушылықты енгізуге, өңделген материалдардың құқықтық

мәртебесін айқындауға және медициналық ұйымдардың ішкі ұйымдастырушылық тетіктерін жетілдіруге негіз бола алады. Сондықтан бұл зерттеу қазіргі құқық шығармашылық қызмет, мемлекеттік басқару және құқық қолдану практикасы үшін нақты мәнге ие.

Жұмыстың негізгі теориялық және әдіснамалық ережелері. Сеилкасымова Р.А. диссертациялық зерттеу жұмысында медициналық қалдықтарды қайта өңдеу процесін экологиялық, медициналық, санитариялық-эпидемиологиялық және әкімшілік-құқықтық тетіктер тоғысатын кешенді құқықтық институт ретінде қарастырады. Жұмыстың әдіснамалық негізін доктриналық, формальды-заңдық, салыстырмалы-құқықтық, жүйелік, логикалық-заңдық, эмпирикалық және социологиялық әдістер құрайды. Осы әдістерді өзара сабақтастықта қолдану медициналық қалдықтарды қайта өңдеу саласындағы ұғымдарды, құқықтық реттеу тетіктерін және оларды практикада іске асыру мәселелерін жан-жақты талдауға мүмкіндік берген.

Алынған ғылыми нәтижелер. Зерттеу нәтижесінде медициналық қалдықтарды қайта өңдеу саласындағы құқықтық реттеудің негізгі олқылықтары айқындалған. Атап айтқанда, өңделген материалдардың құқықтық мәртебесін нақтылау, терминологиялық бірізділікті күшейту, жауапкершілікті бөлу тәртібін жүйелеу және қалдықтар қозғалысын цифрлық қадағалау қажеттігі негізделген. Сонымен қатар осы саланы жетілдіруге бағытталған нақты ғылыми тұжырымдар мен заңнамалық ұсыныстар әзірленген.

Диссертацияның құрылымы мен мазмұнының сәйкестігі. Диссертациялық жұмыс зерттеудің мақсаттары мен міндеттеріне сәйкес келетін нақты құрылымға ие. Ол кіріспеден, үш тараудан, қорытындыдан, пайдаланылған әдебиеттер тізімінен және қосымшалардан тұрады. Диссертация кіріспеден, үш тараудан, қорытындыдан, пайдаланылған әдебиеттер тізімінен және қосымшалардан тұрады. Бірінші тарауда медициналық қалдықтарды қайта өңдеу процесінің теориялық-құқықтық негіздері қарастырылған, екінші тарауда осы саланың Қазақстан Республикасындағы құқықтық реттелуі мен құқық қолдану мәселелері талданған, ал үшінші тарауда заңнамалық және ұйымдастырушылық тетіктерді жетілдіру бағыттары ұсынылған. Мұндай құрылым зерттеу логикасын сақтауға, теориялық талдаудан практикалық ұсыныстарға бірізді өтуге мүмкіндік береді.

Алынған нәтижелерді негіздеуге автордың негізгі тәсілдері. Ізденуші алынған нәтижелерді негіздеуде ұлттық заңнама мен халықаралық құжаттарды кешенді талдауға, шетелдік тәжірибені салыстырмалы-құқықтық тұрғыдан зерделеуге, сондай-ақ құқық қолдану практикасы мен эмпирикалық материалдарды ұштастыруға сүйенген. Автордың тұжырымдары ресми статистика, медициналық ұйымдар өкілдерімен жүргізілген сұхбаттар және социологиялық сауалнама деректері арқылы нақтыланып, сол арқылы зерттеу қорытындыларының ғылыми және тәжірибелік негізділігі күшейтілген.

Зерттелетін мәселеге қосқан жеке үлесі медициналық қалдықтарды қайта өңдеу саласындағы құқықтық реттеуді жетілдіруге арналған ғылыми негізделген ұсыныстарды дербес әзірлеуімен және осы бағыттағы ұлттық заңнама мен құқық қолдану тәжірибесін кешенді талдауымен айқындалады.

Диссертациялық зерттеу нәтижелері автордың медициналық қалдықтарды қайта өңдеу процесін құқықтық реттеу, осы саланы цифрландыру, мемлекеттік реттеу тетіктерін талдау және практикалық ұсыныстар әзірлеу қабілетінің жоғары екенін көрсетті. Ғылыми-академиялық даярлығының берік болуы зерттеу мәселесін кешенді зерделеуге және құқықтық реттеуді жетілдірудің нақты бағыттарын ұсынуға мүмкіндік берген.

Бұл ғылыми жұмыс терең теориялық ізденіс пен Қазақстан Республикасындағы және шетелдік тәжірибедегі медициналық қалдықтарды қайта өңдеу процесін құқықтық реттеудің практикалық қырларын талдаудың нәтижесі болып табылады. Зерттеу экологиялық құқықтың, медициналық құқықтың, табиғат ресурстары құқығының және халықаралық экологиялық құқықтың дамуына үлес қосатын тұжырымдармен толықтырылған. Сонымен қатар жұмыста медициналық қалдықтарды қайта өңдеу саласындағы заңнаманы және құқық қолдану практикасын жетілдіруге бағытталған өзіндік ұсыныстар мен заңнамалық бастамалар тұжырымдалған.

Жұмыста тұжырымдалған қорытындылар мен ұсынымдар медициналық қалдықтарды қайта өңдеу процесін құқықтық реттеу саласындағы заңнамалық актілерді әзірлеу барысында, экологиялық, медициналық және санитариялық-эпидемиологиялық заңнамаға толықтырулар мен өзгерістер енгізу кезінде, сондай-ақ экологиялық құқық, және халықаралық экологиялық құқық пәндерін оқыту үдерісінде пайдаланылуы мүмкін.

Қорытындылай келе, Сеилкасымова Роза Аскаровнаның «Қазақстан Республикасында медициналық қалдықтарды қайта өңдеу процесін құқықтық реттеу» тақырыбындағы диссертация талаптарға сәйкес жазылған, ал авторы «8D04201 – Құқықтану» білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін диссертациялық кеңесте қорғауға ұсынуға лайық деп санаймын.

Отандық ғылыми кеңесшісі:
І. Жансүгіров атындағы
Жетісу университеті
Басқарма Төрағасы – ректор
аппаратының басшысы ,
философия докторы (PhD),
қауымдастырылған профессор (доцент) **Д. Нұрмуханқызы**

«___ » _____ 2026 ж.